

Sistemi Nacional për Mbështetjen e Zhvillimit të Karrierës në Kosovë

Edukimi dhe orientimi në karrierë kanë një rol të rëndësishëm në ofrimin e përfitimeve individuale dhe sociale, duke mbështetur angazhimin në mësim dhe përmirësimin e funksionimit të sistemit të arsimit. Gjithashtu kontribuon në funksionimin më efektiv të tregut të punës dhe duke mbështetur barazinë sociale si dhe duke lehtësuar përfshirjen sociale dhe mobilitetin social.

ETF është angazhuar në rishikimin e gjendjes së sistemeve kombëtare / shtetërore të mbështetjes për zhvillimin e karrierës në të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor, përfshirë Kosovën. Objektivi i rishikimeve është të përshkruaj kapacitetet ekzistuese dhe potencialet e zhvillimit të sistemeve të mbështetjes për zhvillimin e karrierës, jo vetëm shërbimet apo politikat, për të informuar përmirësimin e politikave dhe praktikave në një qasje të sistemit, për të mbështetur përzgjedhjen e prioriteteve të vendit për zhvillimin e mëtejshëm të sistemit dhe planifikimin e ardhshëm dhe për të informuar aktivitetet e vazhdueshme dhe të ardhshme të BE-së dhe ETF, si Garancia për Rininë (Youth Guarantee) dhe IPA. Ky raport rishikues shënon një pikënisje për bashkpunim më të ngushtë në këtë temë në të ardhmen.

Procesi i rishikimit u drejtua nga ekspertë vendas nën koordinimin e ETF dhe përfshiu (a) hulumtime dhe intervista individuale konsultative, (b) një takim kombëtar konsultimi që përfshiu të gjithë hisedarët për të sqaruar pyetjet e hapura të nxjerra nga hulumtimi, për të shtuar detaje dhe për të ndërlidhur gjetjet e hulumtimit duke dëgjuar këndvështrime të ndryshme nga MASHTI, MFPT, MKRS, përfaqësuesit e partnerëve social, organizatat rinore, praktikuesit, organizatat e punëdhënësve, përfaqësuesit e sektorit privat dhe studiuesit (c) rishikimi i procesit të finalizimit të raportit, përkthimit dhe shpërndarjes (d) diskutimi i gjetjeve me autoritetet kombëtare për të identifikuar fushat prioritare për zhvillimin e mëtejshëm të sistemit, (e) një ngjarje të gjerë vlefshmërie për të diskutuar gjetjet e rishikimit dhe hapat pasues në fushat prioritare të identifikuar dhe (f) rishikimi i fundit i raportit për publikim në gjuhën angleze dhe shqipe.

Përmbledhje e gjetjeve kryesore dhe rekomandimet

Janë strategji dhe ligje të cilat mundësojnë ofrimin e shërbimeve të orientimit në karrierë për të gjithë përdoruesit (studentë, punëkërkuar, të rinj, etj.), megjithatë ka sfida në zbatimin e këtyre ligjeve, strategji për shkak të mungesës së mbështetjes institucionale dhe ndryshimit të Qeverisë dhe prioritet e saj. Ekziston nevoja për të hartuar legjisllacionin detyësor për të garantuar qëndrueshmërinë e qendrave të karrierës në shkollë dhe përmirësimin e këshillimit të karrierës në shërbimin publik të punësimit.

Nuk ka asnjë grup pune ndërministror për bashkëpunim dhe koordinim në nivel kombëtar (Arsim, Punësim, Rini, etj.) në fushën e mbështetjes për zhvillimin e karrierës që është një çështje ndër-sektoriale. Është themeluar një këshill lokal për orientim në karrierë në komunën e Pejës, edhe pse ende ka nevojë për më shumë punë për të siguruar qëndrueshmërinë e tij pasi që është themeluar dhe mbështetur nga donatorët. Më tutje takimet koordinuese të donatorëve kanë filluar në fushën e AAP-së para kohës së pandemisë, por takimet po ndodhin rrallë tani. APRK ka planifikuar të bashkëpunoj me shkollat e AAP për të përkrahur nxënësit në tranzicionin nga shkolla në punë.

Moduli i edukimit për karrierë si pjesë e fushës kurrikulare “Jeta dhe puna” është pilotuar për nxënësit e arsimit të mesëm të ulët dhe të mesëm të lart, por ka pasur sfida në zbatimin e tij dhe për këtë arsye MASHTI është në proces të vlerësimit të pilotimit dhe pastaj duhet të zhvillohet modeli kombëtar për ofrimin e edukimit për karrierë në arsimin para-universitar. Qendrat e karrierës në shkolla ofrojnë shërbime karriere për nxënësit, por numri i qendrave të tilla të krijuara në të gjithë vendin është ende i vogël. Informacioni për karrierën dhe shërbimet e këshillimit ofrohen në nivel universitar për një numër të kufizuar studentësh që përfitojnë prej tij. Punëkërkuarët e regjistruar në shërbimin publik të punësimit kanë seanca këshillimi me

këshilltarët e punësimit, por ky shërbim është i kufizuar. Të rinjtë përfitojnë nga trajnimet e ofruara nga organizata rinore për aftësitë e kërkimit të punës, por kjo ofertë trajnimi është e kufizuar vetëm për grupe të vogla të rinjsh. MKRS ka paraparë përkrahje shtesë për organizatat rinore që luajnë një rol të rëndësishëm në përkrahjen (arritjen) e të rinjve nga grupet e lëndueshme. Shërbimet e zhvillimit të karrierës për personat e punësuar zyrtarisht ofrohen vetëm për punonjësit që punojnë në kompani të mëdha.

Financimi është i qasshëm nga organizatat publike, private dhe të shoqërisë civile, megjithëse një nga sfidat me financimin publik është mungesa e konsistencës. MASHTI, MKRS dhe MFPT kanë ndarë fonde për orientimin në karrierë në mënyra të ndryshme, përmes pagesës së mësuesve, subvencionimit të programeve të trajnimit dhe ofrimit të shërbimeve publike të punësimit. Financimi i sektorit privat është gjithashtu i disponueshëm, por komuniteti i donatorëve ka dhënë kontributin më të madh duke prezantuar dhe financuar ndërhyrje dhe praktika të reja.

Numri i njerëzve që përdorin TIK-un për shërbimet e orientimit në karrierë është ende i vogël duke marrë parasysh shkallën e lartë të qasjes në internet në shtëpi në vend. Nuk ka shërbime të specializuara brenda zyrave publike të punësimit që ofrojnë qasje në shërbimet e orientimit në karrierë për personat me aftësi të kufizuara ose grupe të tjera ndjeshme. Megjithatë APRK ka planifikuar të punojë në këtë fushë.

Një shumëllojshmëri mjetesh dhe platformash dixhitale janë në dispozicion për institucione të ndryshme publike në lidhje me drejtimin e karrierës. Megjithatë, një sfidë e përbashkët mes të gjithave është mungesa e qëndrueshmërisë si për mirëmbajtjen ashtu edhe për përdorshmërinë e tyre. Shumë nëpunës publikë kanë nevojë për rritje të kapaciteteve shtesë për të qenë në gjendje të përdorin këto teknologji të avancuara dhe në mungesë të aftësive të nevojshme, këto sisteme në shumë raste mbeten të pashfrytëzuara.

Është zhvilluar kualifikimi i nivelit 5 për këshilltarët e karrierës dhe janë trajnuar 24 këshilltarë, por MESTI ka planifikuar të zhvillojë një kualifikim që është në përputhje me vendet tjera për trajnimin e praktikuesve të orientimit në karrierë që do të përdoret për trajnimin e praktikuesve të orientimit në karrierë në fushën e arsimit, punësimit dhe të rinjve. Ka një numër të vogël këshilltarësh për punësim sepse stafi është në pension dhe ka kufizime për rekrutimin e personelit të ri për shkak të statusit të nëpunësit civil. APRK ka paraparë trajnimin e këshilltarëve të punësimit për këshillim në karrierë për të punuar më të rinjtë nga grupet e lëndueshme.

Shumica e mësuesve që punojnë si këshilltarë karriere në QK kanë gjithashtu punë mësimore me kohë të pjesshme, e cila nuk mjafton për të ofruar shërbime cilësore në qendrat e karrierës. MASHTI është në proces të standardizimit të QKBS për të bërë përmirësimet e nevojshme operationale të këtyre qendrave të karrierës para së të replikohen edhe në shkollat tjera. Stafi që punon në qendrat e karrierës dhe qendrat rinore jo gjithmonë kanë ndjekur trajnime të certifikuara. Busulla.COM ka përkrahje për një sërë informacionesh profesionale me video të cilat janë zhvilluar nga projekte të ndryshme. Informacionet për vendet e lira të punës shpallen në faqet e internetit të qeverisë ose në portalet private të punësimit (Kosova Jobs, Portal Pune, etj.).

Tri fushat prioritare të rekomandimeve për rregulloret e Kosovës

Rekomandimet nuk përfaqësojnë zgjidhje përfundimtare, por synojnë të drejtojnë diskutimet mbi politikat dhe praktikatat. Ata ndjekin shtyllat kryesore të këtij raporti dhe mbulojnë sistemin, nivelin e ofruesit dhe të praktikantit:

Koordinimi dhe bashkëpunimi

- Themelimi i një grupi punues ndër-ministoror për bashkëpunim dhe koordinim në nivel kombëtar me sekretariat (duke përfshirë arsimin, punësimin, rininë, etj) në fushën e orientimit në karrierë, përveç kësaj është i mirëpritur integrimi i orientimit në karrierë si temë në grupet punuese ekzistuese ndërministrorë.

Shërbimet

- Eksplorimi Krijimi i një modeli unik për edukim në karrierë (si masë parandaluese) dhe këshillues në të gjitha nivelet dhe llojet e shkollave, duke përfshirë edukimin për karrierë si pjesë e detyrueshme për nxënësit në periudhën e praktikës në kompani dhe ngjarje tjera, zgjerimi i mëtejshëm i qendrave të karrierës në shkollat e AAP, trajnimi i mësuesve/stafit të qendrave të karrierës, financimi i qëndrueshëm i busulla.com. etj.

Cilësia, profesionalizmi dhe përmirësimi i vazhdueshëm

- Rritja e shërbimeve për punëkërkuarit dhe popullsinë joaktive duke u fokusuar kryesisht në rekrutimin e këshilltareve të rinj të SHPP, trajnimin e tyre, rishikimin e MATP dhe duke ndihmuar NEET përfshirë të rinjtë joaktive dhe të dekurajuar për aktivizim dhe aktivitete ekonomike fitimprurëse (reaktive).